

Светски Савет Народних Старокатоличких Цркава¹

**ПРАВОСЛАВНО – СТАРОКАТОЛИЧКИ
ГЕНЕРАЛНИ ВИКАРИЈАТ СВ. МЕТОДА**

Ириг, Република Србија

www.generalni-vikarijat.eu; kancelarija@generalni-vikarijat.eu

---

ИСТОРИЈА СТАРОКАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ У ЕВРОПИ И ОСНОВНИ ПРЕГЛЕД УЧЕЊА

ОПШТА ИСТОРИЈА ЦРКВЕ

Када је Први ватикански сабор 1869/70. прогласио смртог човека (римског бискупа – папу Пија IX) незаблудивим и свевладаром свеукупне Цркве на кугли земаљској (универзални примат и непогрешивост), то је одјекнуло не само драматично у умовима многих римокатоличких теолога, него и пресудно: Римокатоличка Црква догматизовала је јерес, одвојила се (шизма) од исправног учења утемељеног на Светом писму и историјским чињеницама. Ситуација је тражила драматично очување Истине Цркве која је из римског католицизма знатним делом отргнута догматизацијом јереси. Тако је, милошћу Духа Светог, ипак спасена суштина црквености - у очувању оног "старог" што је било исправно у католицизму, дистанцирајући се од идолопоклонствених новотарија: настала је Старокатоличка Црква.

Било је бискупа који су негодовали против те шизматичности изражене у конституцији Pastor Aeternus, али они нису имали веће пастирске храбрости да одбране Истину Цркве, јер би тиме довели у питање свој канонски статус у бискупији – били би екскомуницирани. Пре им је било до положаја, него до Истине. У ту категорију спадао је део немачких бискупа, и неки бискупи у Хрватској при чему је најистакнутији био ђаковачки бискуп Јосип Јурај Штросмајер који је на Првом ватиканском сабору изрекао пет говора против папине непогрешивости и свевласти. Касније су, међутим, сви римокатолички бискупи потписали ту конституцију, тако да од говора против те конституције на крају није било ништа: папа је проглашен "Богом" – јерес је ударила темељ, а шизма, као удаљавање од истине Светога писма, показала се јасном као дан.

Технички термин који би био излаз из такве ситуације пласирао је минхенски римокатолички свештеник и црквени историчар проф. Игњат фон Дилингер са термином "Стара Црква", који је изрекао у разговору са римокатоличким надбискупом Г. Шером. Разговор се одвијао у контексту "прихватања посла" за очување онога што се још да очувати, тј. "да се прихвате посла за стару Цркву". Римокатолички надбискуп је то одбио, а жеља за очувањем Истине у Старој Цркви све се дубље кристализовала.

---

¹ Савет је познат и под именом Међународна Унија Народних Старокатоличких Цркава

Догматизовање папине свевласти и непогрешивости била је кап која је прелила чашу за многе професоре римокатоличких теолошких факултета у Бону, Бреслауу, Прагу, Луцерну и Минхену, који су одбили да прихвате те погубне новотарије.

Проф. Игњат фон Дилингер у одлукама концила јасно је уочио разарање старог устројства цркве, првенствено у разбијању бискупске (епископске) службе која је папиним универзалним приматом над осталим бискупима очигледно одузела њихово средишње место у устројству Цркве. Након Првог ватиканума, Папа је сам и непосредно бискуп сваке поједине бискупије, а бискуп је смењен и постаје само папин пословођа окићен бискупским ознакама а у ствари је изгубио сва своја бискупска права.

Прекид са старом црквом сасвим је очигледан: највиши критеријум вере сада више није апостолска предаја, традиција старе Цркве, него само оно што Папи падне на памет као чланак вере и што он зна, он не мора питати за мишљење ни узимати у обзир становишта читаве раније Цркве. Римска Црква је тиме престала бити Црква исправне вере.

Реакција Папе била је, у таквим ситуацијама, традиционална, дакле очекивана, особито сада када је он проглашен "Богом": једноставно је 1871. године екскомуницирао велечасног проф. Дилингера и разговор је за папу тиме био завршен. Наравно, и сви они који нису признавали те девијантне концилске одлуке, били су од Римске Цркве кажњавани: забрањено им је било примати Свете Тајне у Римској Цркви и забрањен им је био црквени погреб. Тиме је "кап прелила чашу" и из критичког покрета за очување Старе Цркве (тада још сматраног покретом унутар Римокатоличке Цркве) ишло се корак даље. Преко 300 делегата састало се у Минхену на конгресу одржаном од 22. до 24. 09. 1871. на којем су расправљали о потреби оснивања самоуправне (аутокефалне) црквене организације којом ће сачувати исправну Истину Цркве која је у римском католицизму доживела догматизацију јереси и недвојбену шизматичност: одлучено је да се оснује Старокатоличка Црква. Конгресом је председавао др Јохан Фридрих фон Шилте.

Тако се очувала Католичка Црква од погубних новотарија. Префикс "римо", замењен је префиксом "старо" и оно здраво Католичко остало је у Старокатолицизму.

Ради се о томе да је старокатолицизам - останак на здравом католицизму. Реч "католикос" означава уопштеност Цркве, њену универзалност и учење првих сабора, а не Римокатоличку Цркву, како се на овим просторима погрешно уопштава и поједностављује.

Верујемо да би било за ухо неприхватљиво рећи да су и **све канонски признате Православне цркве – заправо католичке**. Међутим, оне то свакако јесу, јер исповедају учење првих седам екуменских Сабора и имају универзалност.

Старокатоличка Црква, стога, остаје католичка с тим да њена јурисдикција више не спада под Римског бискупа (тј. Папу) него је аутокефална. Аутокефалне цркве су народне цркве које своју управу имају унутар граница земље у којој делују. Аутокефалност значи самосталност.

Погубним догматским декретом „Pastor Aeternus“, Римски бискуп (папа) проглашен је практички богом јер су му припојена божанска својства незаблудивости и свевладарства над црквама света, што је сасвим супротно Светом писму. То је онај исти грех за којим се помамио Ђаво кад је хтео бити једнак Богу, стога је збачен са висина небеских по арханђелу Михајлу који је Ђаволу саопштио: „Quis ut Deus?“ (ко је као Бог?).

Жеља за очувањем исправног католицизма поникла је још раније, од римокатоличког надбискупа, родом Рабљанина, Марка Антуна де Доминиса, који је у 16. и 17. веку дао предлог за јединство цркава на постулатима Старе цркве: ти су постулати заједничко Веровање и првих седам концила Цркве првог миленијума. Доминис је у свом бриљантном делу „De Republica Ecclesiastica“ сугерисао и предлагао начин за оздрављење и спас Римске Цркве која је била у вреви малверзација на подручју индулгенција, симоније, непотизма. Да се превладају ти проблеми, он је упућивао на повезивање с раним, односно Старим хришћанством. Рим је његов предлог за спас Цркве дочекао "на нож" те су га прогласили јеретиком и спалили на тргу Кампо де'Фиори у Риму и тако је скончао. То је тада био њихов уобичајен начин обрачуна са неистомишљеницима. Римска Црква оглушила се на Доминисов предлог и наставила по свом те доживела врхунац властитих грешака 1870. године, у споменутом проглашењу папе незаблудивим.

Иако су старокатолички покрет са симпатијама посматрали неки римокатолички бискупи, ипак нису хтели да ризикују губитак својих погодности, зато се ни један римокатолички бискуп није прикључио очувању Истинске Цркве, што само говори о нивоу девијације вере и потпуне отупелости за Истину: држали су се оне старе узречице: "не таласај". Стога су старокатолици за бискупа изабрали влч. др. Јозефа Хуберта Реинкенса који је бискупску посвету примио 1873. године у Холандији од бискупа с ваљаном апостолском сукцесијом, др. Хермана Хејкампа из Девентера (бискупа од Рима одвојене Утрехтске Цркве која се од Рима одвојила због неслагања око питања јансенизма).

Тако је утемељена Старокатоличка Црква, као чувар исправног учења. Године 1889. ујединиле су се Старокатоличке Цркве које су у међувремену настале у разним државама у Утрехтску унију у саставу: Утрехтска Црква, Старокатоличка Црква Немачке, Аустрије, Чешке и Словачке, Хришћанскокатоличка Црква у Швајцарској, Пољска национална Црква у Америци и Пољској, Независна филипинска Црква (приступила је делимично).

Традиције које су током векова израсле у католицизму, углавном су задржане, посебно литургија. Требало је уклонити само најгоре деформације: узимање мисних интенција, опросте и претераности у поштовању светитеља. Литургијска реформа увела је примену матерњег, односно народног језика (чиме је јасно антиципиран Други ватикански сабор Римске Цркве који је такође дозволио употребу народног језика за све). Свештеници и бискупи не морају бити целибатарци јер то нису били апостоли нити предводници цркве првих векова, а великим делом ни предводници Цркве каснијих векова. Уведена је могућност причести под обе прилике у литургију. Свештенике могу бирати жупне скупштине а бискупе црквени сабори. Сви старокатолички бискупи окупљали су се сваке две године на Сабору у Утрехту који је седиште старокатоличког надбискупа.

Већ на почетку старокатоличког покрета сусрећемо идеју јединства свих хришћана. На конгресу старокатолика одржаном у септембру 1872., у Келну, утемељена је комисија која покушава научним радом обрадити разлике у учењима, које деле Римску Цркву и Старокатоличку Цркву. Конкретан резултат ове комисије, чији је председатељ био Дилингер биле су Бонске Унијске конференције 1874. и 1875. Оне су биле најзначајнији екуменски разговори у 19. веку. Поред старокатолика учествовали су и англиканци и православци, протестанти мало, а римокатолици никако. Тек након Другог ватиканског сабора 1962-1965., великим променама у друштву, техници и науци, те многобројним приливом и упливом нових религиозности, особито с истока, Римокатоличка Црква је успоставила контакте са Старокатоличком Црквом.

Старокатоличка Црква постала је промотор екуменске идеје по израженом ставу и својим публикацијама, нарочито у кругу бискупски устројених Цркава. Старокатоличким студентима теологије, богословима, били су затворени римокатолички факултети, тако да су старокатолички клирици теолошко образовање примали на другим теолошким факултетима док нису устројени властити старокатолички факултети.

СПЕЦИФИЧНОСТИ НАРОДНОГ СТАРОКАТОЛИЦИЗМА

На жалост, некад плодотворна Утрехтска унија доживела је своју апостазу, и смисао њеног старокатолицизма потпуно је утрнуо. Застрањујуће праксе које је допустила: заређење жена (мимо Светог Писма и традиције Цркве) и благослов истополних парова (опет, мимо Светог Писма и традиције Цркве) дискредитовале су послање те Уније и свих Старокатоличких Цркава које ту Унију сачињавају. Због тога су Утрехтску унију напустиле неке Цркве и формирале Светски савет народних католичких Цркава (католички у смислу старог католицизма тј. старокатолицизма), који се састоји од народних Цркава које су задржале исправну веру и учење. У Србији, као део тог Савета, делује Православно – старокатолички Генерални Викаријат Св. Метода.

Светски савет народних старокатоличких Цркава (чији је члан Генерални викаријат Св. Метода)

Савет је основан 2003. године, због разилажења са утрехтском Унијом.

На челу Савета се налази, уз пуну сагласност осталих бискупа, Патријарх Антонио Јозе да Коста Рапосо, надбискуп примас и митрополит Европе, Африке и Латинске Америке и примас Португала (Народна католичка црква Португала).

Цркве ортодоксне старокатоличке струје не препознају свети ред подељен женама као исправан (не прихвата се заређење жена) због недостатка такве праксе у раној Цркви. То не значи да се женама пориче високо достојанство њихове личности, које се на особит начин очитовало у Блаженој Девици Марији - Богородици. Жена може на активан начин учествовати у Литургији (читање речи Божије, причешћивање - аколита, црквена каритативна и социјална делатност итд.) и вршити разне друге часне службе при Цркви.

Такође, не прихвата се јединство међу истополнима јер је оно супротно науци Светог Писма (на основу 1 Кор 6,9 и осталих сведочанстава св. Писма) - те особе, које заступају такав став и живе на такав начин, не могу се примати међу свештеничке кандидате.

За свештенство су такође неподобни они који библијска начела и доктрине искривљују и интерпретирају на погрешан начин, супротно науци Цркве кроз векове. Такође, свештенички кандидати као и активни свештеници не смеју бити чланови ни једне политичке странке - посебно не оне која заступа атеизам.

Ортодоксне старокатоличке цркве (чланице Савета) своје учење темеље првенствено на првих седам екуменских сабора нераздељене Цркве првог миленијума. У богослужењу се користе равноправно западни и источни, византијски обред.

По питању пресвете Евхаристије држи се учење о трансупстанцијацији. Постоји дистанца од свих цркава које су увеле либерална учења (благосиљање истополних и

ређење жена у свете редове). Држећи се Светог писма и црквене традиције настављамо свету мисију ширења Радосне вести Јеванђеља свим народима испуњавајући Христов налог дат апостолима: "Зато идите и учините све народе ученицима мојим, Крстите их у име Оца и Сина и Духа Светога". (Мт 28,19).

Ортодоксне старокатоличке цркве са жаљењем посматрају догађања у старокатоличким црквама Утрехтске уније, због поменутих девијантних понашања. Међутим, ради очувања Истине, до даљњег је забрањена интеркомунија са Црквама чланицама уније из Утрехта.

Стога, ортодоксне старокатоличке цркве се посматрају као *defensor fidei*. Бискуп, свештеник или ђакон данашњице пре свега мора бити бранитељ вере. Оне са догматске тачке гледишта исповедају исто учење вере, присутно у Библији и црквеној традицији те формулисано на Екуменским саборима. Оне се држе древног правила: *In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas* - у битноме јединство, у небитноме и двојбеном слобода, у свему љубав.

Са организационе тачке гледишта, једне су аутокефалне или самосталне, тј. имају властиту управу, док су друге аутономне, односно канонски везане за одређену аутокефалну Цркву.

Суштинске разлике између Римокатоличке и ортодоксне Старокатоличке Цркве

Догматски

Римокатоличка Црква - папа је наследник св. Петра, шеф универзалне Цркве и незаблудив је.

Старокатоличка Црква - папа је Римски бискуп који је добио моћ политичком снагом древнога Рима и реинтерпретацијама Јеванђеља. Није шеф универзалне Цркве, није незаблудив и није намесник Исуса Христа на земљи. Он је Западни Патријарх због историјске важности града Рима и као такав је у хијерархији западног епископата "први међу једнакима – *primus inter pares*".

Дисциплински

Римокатоличка Црква - свештеници и бискупи морају бити целибатарци.

Старокатоличка Црква - свештеници и бискупи не морају бити целибатарци јер то нису били апостоли нити предводници цркве првих векова, а великим делом ни предводници Цркве каснијих векова. Двострукост живота великог дела целибатарног свештенства понижава свештеничко послање и смисао.

Одлуке

Римокатоличка Црква - сматрају Старокатоличку Цркву шизматичном јер се одвојила од Римокатоличке Цркве.

Старокатоличка Црква - сматрају Римокатоличку Цркву шизматичном јер се одвојила од Јеванђеља и неоспорних чињеница.

.....

- Решење ситуације -

Начелно је немогуће доћи до "измирења" јер је Римокатоличка Црква своју заблуду догматизовала (по питању папинства). Могућа су хришћанска дружења и екуменске молитве.

Због свега наведеног, Старокатоличке Цркве ортодоксног смера (које нису чланице Утрехтске уније) сматрају се ПРАВОКАТОЛИЧКОМ ЦРКВОМ.

Старокатоличке цркве могу бити устројене:

Лаичко-клирички - Над/бискуп председава Синоду, остали црквени органи су састављени од представника свештенства и лаика. Право гласа имају сви. Међутим, о стварима које се тичу догмата и саме вере одлучују, на Сабору, искључиво епископи (бискупи). (Ову врсту устројење има Генерални викаријат за Србију)

Клирички - Над/бискуп председава Синоду састављеном од клирика. Право гласа имају само клирици.

Разлике између Старокатоличких цркава Утрехтске уније и Ортодоксних Старокатоличких цркава

Старокатоличке цркве Утрехтске уније

- не прихватају догму о непогрешивости папе
- свештеници се могу оженити
- жене се могу заредити
- црквени брак се може склопити по други пут
- истополни парови су такође деца Божија
- нема обавезе исповести
- побачај осуђује, али га дозвољава ако је угрожен живот мајке
- еутаназију осуђује, али не и давање лекова за бол
- одржава се црквени погреб за самоубице
- нема прописаног поста
- нема екскомуникације

Ортодоксне Старокатоличке цркве (Генерални викаријат за Србију)

- условно прихватају догму о непогрешивости папе (под условом да, пре изрицања нове догме на основу декрета *Pastor Aeternus*, претходно консултује бискупе одн. кардинале, што је један вид Сабора. Иначе, за папу као Западног Патријарха који је "први међу једнакима" редовно се моли).
- свештеници се могу женити
- жене се не могу заредити
- црквени брак се не може склопити по други пут, него се први брак поништава (уколико се пред црквеним судом докаже да је склопљен без праве спознаје или с кривом намером)
- истополни парови су такође деца Божија али се забрањује њихово благосиљање и склапање истополних бракова
- постоји обавеза исповести

- побачај осуђује и забрањује, осим ако је живот мајке реално угрожен
  - директну еутаназiju осуђује и забрањује, али допуштени су лекови за ублажавање бола
  - црквени погреб служи се и за самоубице, држећи се претпоставке да су тај грех, који је један од уопште најтежих грехова, учинили у неурачунљивом стању
  - пост и немрс су прописани
  - екскомуникација постоји
-

ПОИМАЊЕ САКРАМЕНАТА И СВЕТИХ РЕДОВА

Сакраменти

Све сакраменте ова Унија поима на традиционалан начин, који исповедају и нпр. православне цркве. При подели сакрамената битна је форма, материја и министриј (накана).

Свете Тајне (сакраменти) су: Тајна евхаристије (Причест), Тајна свештенства, Тајна крштења, Тајна миропомазања (кризма), Тајна брака, Тајна исповести, Тајна јелеосвећења (болесничко помазање).

Свете тајне и остала богослужења се врше по обредима који су већ вековима прописани у црквеним зборницима, службеницима, требницима и чиновницима, и то:

- 1.) православних цркава – Службеник, Посни Триод, Цветни Триод, Минеји, Архијерејски Чиновник, Требник, Допунски Требник и тд.
- 2.) старокатоличких цркава – Понтификал, Мисал, Пасија, Ритуал и тд.

По канонима Ортодоксних старокатоличких цркава, могу се користити источни (византијски, православни) али и, једнако, западни обреди, јер сви ти обреди славе само једнога Бога.

Свети редови

Ћакон се сакраментом реда посвећује за помоћ бискупу и презвитерима у служби речи, у служби олтара и служби љубави. Он свечано објављује Јеванђеље у цркви, послужује код евхаристије, дели причест, предводи молитвена славља, крсти, венчава и благосиља младенце, носи попудбину болесницима и предводи обред сахране. Осим тога, ѓакону се поверавају различите службе у вођењу хришћанске заједнице те у братском служењу у њој (ѓакон нпр. води каритативну делатност у заједници).

Ред ѓаконата дели бискуп полагањем руку и посветном молитвом.

Свештеник (презвитер, старешина) сакраментом реда се посвећује да предводи Божији народ у конкретној хришћанској заједници те да председа слављењу богослужења, особито слављењу евхаристије. Он снагом свог реда подељује све сакраменте осим сакраментa светог реда и потврде (али има случајева кад подељује и потврду: код крштења одраслих, у смртној опасности заједно с попудбином, код свечане потврде као супотврдитељ с бискупом). Свештенику на посебан начин припада да дели сакраменат помирења (исповест) и болесничко помазање (јелеосвећење) те да предводи евхаристијску жртву – мису (Литургију).

Ред презвитерата (свештеништва) дели бискуп полагањем руку и посветном молитвом.

Бискуп посвећењем и преносом апостолске сукцесије (наслеђа) прима пунину свештеништва (светога реда) и наследник је службе Апостола. По бискупу, окруженом

његовим презвитеријем (свештеницима), усред Божјег народа присутан је сам Господ Исус Христос. Бискуп је знак присутности Исуса Христа – јединог Предводника и Главе Цркве – те можемо рећи да преко њега сам Исус Христос проповеда Јеванђеље, дели сакраменте и управља Црквом. За бискупе кажемо да су пастири Цркве јер им је Христос – једини Пастир Цркве у пуном смислу – поверио да као наследници Апостола предводе Цркву у проповедању Јеванђеља, у посвећивању Божијега народа предвођењем богослужења те у управљању Црквом. Сви чланови Божјега народа су учесници у Христовој пророчкој (учитељској) служби, у свештеничкој служби и царској служби (служби управљања). Али, бискупи са својим сарадницима свештеницима и ђаконима у тим трима службама имају удела као “пастири”, тј. као предводници Цркве.

Бискупски ред дели се полагањем руку и посветном молитвом, од стране бар тројице исправно заређених епископа.

Заређени (они који су примили сакрамент светога реда) обележени су неизбрисивим Христовим белегом за службу која им се поверава.

Нижи редови – читач, аколита, свећеносац - нису свети редови у правом смислу тих речи, него представљају одређене црквене службе које се поверавају ономе који има одређени нижи чин.

Све ниже чинове такође дели бискуп.

ЦРКВЕНА ПРОВИНЦИЈА СВ. КРИСТОФОРА ЗА БАЛКАН
којој припада Православно – старокатолички Генерални Викаријат Св. Метода

Црквена покрајина/провинција св. Кристофора, за Балкан, успостављена је у оквиру Светског савета народних Старокатоличких Цркава, ради практичнијег деловања на Балкану. Доскора је била део Провинције Св. Метода, која је раздељена на три Провинције ради лакшег организовања рада и обављања послова тј. лакшег фокусирања Цркве на питања и конкретне проблеме. Те три Провинције су: Провинција Св. Метода (централна Европа), Св. Кристофора (Балкан) и Св. Михајла (Русија, Летонија и Балтик).

Чланови бискупског Сабора наведених трију Провинција су:

- Монс. **Августин БАЧИНСКИ**, надбискуп - митрополит (Словачка);
- Монс. **Леонардо БЕГ**, надбискуп (Хрватска, Србија, БиХ, Словенија);
- Монс. **Антоњин ЈЕЛИНЕК**, бискуп (Чешка)
- Монс. **ХансЈорг ПЕТЕРС**, бискуп (Аустрија)
- Монс. **Јиржи РИБКА**, бискуп (Пољска)
- Монс. **Властимил ШУЛГАН**, помоћни бискуп (Словачка);
- Монс. **Владимир ПУДОВ**, бискуп, председник Синода ЕЛЦ а.в. (Русија);
- Монс. **Константин АНДРЕЈЕВ**, бискуп (Русија);
- Монс. **Игор КЊАЗЕВ**, бискуп (Русија);
- Монс. **Александар ФРАНЦ**, бискуп (Русија);
- Монс. **Павел ЛЕВУШКАН**, бискуп (Летонија).

Сви наведени бискупи су бискупи аутономних старокатоличких цркава/викаријата у својој земљи, и све те цркве припадају ортодоксној струји старокатолицизма.